ه□گل.. ف□ک□ر شپییرلینگ..
کاوە جەلال لە ئەڵمانییەوە

ئایا کێ بە شێوەیەکی ئەبستراکت و کێ بە شێوەیەکی کۆنکرێت دەهزرێت؟

وشەی کۆنکرێت لە ژیانی ڕۆژانەدا واتای ئەو شتە دەگەیەنێت کە لەنێو کردەکێتیی جەست□یدا بەردەستە، ئەوەیە کە لە جێیەکی تایبەتی لە کاتێکی تایبەتیدا هەیە، واتا: "ئەم تاکە شتە لێرە". بە پێچەوانەشەوە، وەک باوە، ئەبستراکت شتێکە کە چیدی خۆی لەسەر زەمینەی لێڕوانین نابینێتەوە، شتێکە کە ڕەچاوی تایبەتێتییەکان ناکات، بەڵکو شتێکی تێگەییە، کەواتا□ شتێکی جیاوازە لە ڕیالێتی (کەتوار).

هێگل ئەم زمانە باوەی "زەینی سەلیمی مرۆڤ" ب□ تەواوی هەڵدەگێڕێتەوە. بۆ ئەو ئەبستراکت بریتییە لەو تاکە شتە کە هەنووکە دیارە، لێ کۆنکرێت پەیوەندیی شتی دیارە کە بەڕێی هزرەوە دیاریکراوە.

بۆ نموونە: قەتڵکەرێک دەبرێت بۆ دادگە. ئەو کەسە بۆ مرۆڤەکان کە لەوێ دەیبینن، هیچی دیکە نییە جگە لە قەتڵکەرێک. ئەمە بۆ هێگل واتای "هزرینی ئەبستراکت" دەگەیەنێت؛ لێرەدا لە مرۆڤێک لایەنێکی جیادەکرێتەوە و ئەوجا لە دەرکەوتنی ڕووکەشیانە و ئەگەری ساغکردنەوەی ڕووکەشیانەی ئەم لایەنەدا سەرجەم لایەنەکانی دیکە وەلاوە دەنرێن (بۆ نموونە پەروەردەی نالەبار، س□و□ی ئازاری بێدادی). "هزرینی کۆنکرێت" بە پێچەوانەوە ئەو واتایە دەگەیەنێت کە سەبارەت بەم پەیوەندییەی مێژووی ژیان پرسیار بکرێت، جا گەرچی زۆر شیاوە ئەم پرسە لە لایەنی زەینی سەلیمی مرۆڤەوە تانوتی ئەوەی لێبدرێت کە گۆیا مرۆڤ بەو ڕێیەوە دەیەوێت لەو بکوژە ببورێت.

کەواتا□ ئایا کێ بە شێوەیەکی ئەبستراکت، کێ بە شێوەیەکی کۆنکرێت دەهزرێت؟ وەڵامی هێگل بۆ ئەم پرسیارە بریتییە لە: مرۆڤی ناهۆشئاوەڵا نەک هۆشئاوەڵا (gebildet) بە شێوەیەکی ئەبستراکت دەهزرێت. کەسی ناهۆشئاوەڵا خەریکی درشتاندنە/لەقاڵبداندن□، پابەندی فاکتە دیارەکانە و یەکسەر تێگەیەکی چەسپیان پێدەدات، لێ کەسی هۆشئاوەڵا بە پێچەوانەوە قووڵتر دەچێتە نێو مەسەلەکەوە، سەرجەمی کاکێشانێک لە تایبەتێتی و پەیوەندی و بزووتن دەبینێت، ئەو ڕازی نییە بە ساغکردنەوە ئەمپیرییەکان، واتا بەوە کە شتێک چۆنە، ئیدی هەر ئەوهایە. لێرەشدا فەلسەفە بە ئەندازی□کی تایبەتی هزرینی

کۆنکرێتە، هزرینی سەرجەم پەیوەندییەکانە لە زەرووریەیاندا، هزرینی هەمەکێتیی (تۆتالێتیی) کۆنکرێتە.

ئامانجی هێگل بریتییە لە "مەئریفەی زانستیانەی ڕاستی". لە ڕاستی بە هێگل ئەوە نییە کە هەر وەک لەڕێ بابەتێک و لەوە پێشبینییەکی ڕاستی ئەو بابەتە هەبێت. ڕاستی فاکت نییە، هەرگیز "شتێکی ئەبستراکت" نییە، بە پێچەوانەوە دەبێت لەبارەی ڕاستی بگۆترێت کە ئەو شتێکی زیندووە، شتێکی کۆنکرێتە، شتێکە کە بەردەوام لە گۆڕاندایە.

بە نموونە تۆوی ڕووەکێک کەرتی سەرجەمی ڕووەکەکە لە گۆڕاندایە (بە زمانی هێگل: بریتییە لە مۆمێنت)، ئەم تۆوە ڕاستییە، لە جارێ سەرجەم ڕاستی نییە، بەڵکو ڕاستییەکەی لە ئاوەڵابوونی ڕووەکەکەدا دیاردەدات. شتێک ڕاستە، گەر هاتوو گەرەک بێت شتێکە ئەوە بێت (بەگوێرەی تایبەتمەندییە ئیدیالەکەی)، یان گەر ئەو شتە شیمانەکانی خۆی، توانستەکانی خۆی (یان وەک هێگل دەبێژێت): "تێگەکەی خۆی" ڕیالیزە بکات. ڕاستی شتێکی سرەوتوو نییە، بەڵکو پرۆسەی ڕیالیزەبوونە، ئەمەش پرۆسەیەکە کە سەرجەم بوون و سەرجەم هزر دەگرێتەوە، لەڕێشدا ئەوە ئەرکی فەلسەفەیە کە ئەم فۆرمە دینامیکییەی ڕاستی ئاشکرا بکات، بیهزرێنێت و بەمەش بەرەو کۆتاییەکەی بەرێت. هێگل لێرەدا تێبینی دەدات: "باوەجو واتای قووڵتری (فەلسەفیی) ڕاستی تا رادەیەک لە زمانی باوی ڕۆژانەشدا هەیە. بە نموونە مرۆ لەبارەی هەڤاڵێکی 'ڕاستینە' دەدوێت و مەبەستی لە هەڤاڵێکی ئەوتۆیە کە شێوازی ڕەفتارنواندنی بە تێگەی هەڤاڵێتی دەگونجێت؛ مرۆ هەروەها لەبارەی کارێکی هونەریی 'ڕاستینە' دەدوێت. پاشان ئیدی ناڕاستینە واتای خراپ، لە خۆدا نەگونجاو، دەگەیەنێت" (1).

هەموو شتە دوایەکییەکان شتێکی خراپ یان شتێکی ناڕاست لە خۆ دەگرن، چونکە ئەوان جارێ سەرجەم ڕاستیی کۆنکرێت نین. زەین (Verstand) هەقیقەتی کاتێک تاکە شتەکان لە ڕەوشی ئەبستراکتیاندا دیاری دەکات، پێناسە دەکات، وەلە: نابێت فەلسەفە لێرەدا بچەقێت، چونکە هەموو دیاریکردنێک (ئیدێنتیفیکاسیۆنێک) کە زەین بەریدەخات، ئەوە بەدەر دەکات کە بابەتە دیاریکراوەکە لە پاڵ ڕەوشی دراوی خۆیدا هەیەتی. زەین ڕێچاوی پەیوەندییە کۆنکرێتەکان ناکات کە بەو بابەتە بەندێتیین، بەڵکو تەواو بە دابڕێنراوی، تەواو بە ئەبستراکت، لە بابەتەکە دەڕوانێت. بۆیە فەلسەفە دەبێت لە هەموو دیاریکردنەکەدا (ئیدێنتیفیکاسیۆنەکەدا) ئەو تایبەتمەندییانەش بهزرێنێت کە لە دیاریکردنەکەدا ڕەچاو ناکرێن. ئەم دیارینەکراوە (نائیدێنتێ) ڕەچاونەکراوە دژبەژییەک (تەناقوزێک) لەدژی

[illegible]هایەتیدان بەو ئەوەکەیە دەردەبڕێت کە گۆیا ئەو هەر هەموویەتی. بێگومان لێرەدا فەیلەسوفێک هەروا ئارەزوومەندانە لەم دژبەژییە ناهزرێت، بەڵکو لەنێو خودی شتەکەدایە؛ دژبەژییەکە خۆی دەبینێتەوە لە گرژیی نێوان ئەوەکەی هەبوو و ئەوەکەی گەرەکی بووندا.

هێگل لە نێوان “زەین” و “ئاوەز”دا جیاوازی دەکات. زەین بریتییە لە هزرینی دیاریکەر (ئیدێنتیفیکاسیۆن)، بە پێچەوانەشەوە هزرینی فەلسەفەیی کە ڕەچاوی نائیدێنتی (دیارینەکراوی) نالەباریش دەکات، “هزرینی دیالەکتیکیانە”ی ئاوەزە. دیالەکتیک بەرهەڵستیکردنی ئاوەزە لەدژی چەسپاندنە دوایەکییەکانی زەین. ئاوەز ڕازی نابێت بە چەسپاندنی فاکتە ئەبستراکتەکان (ئەمە لە ڕوانگەی هێگلەوە)، واتا بەوە کە زەین گرنگییەکی زۆری پێدەدات. هێگل دەبێژێت: “خەباتی ئاوەز ڕوودەکاتە نەهێشتنی ئەو شتە کە زەین چەسپاندوویەتی” (2). دیالەکتیکی ئاوەز خۆی لە سەرووی “ئێسکی مردووی لۆگیک”ی زەینەوە دەبینێتەوە.

دیالەکتیک سەرەتا ڕەخنەیە لە هزرینی سنوورداری زەین، کە هەر لە سەرەتاوە دژبەژی وەک هەڵەی هزر بەدەر دەکات و پابەندی کێشەی یان-یان-ە. هێگل بەرپەرچی ئەم هزرینە دەداتەوە: “بەڕاستی لە هیچ کوێ، نە لە ئاسمان و نە لەسەر زەمین، نە لە جیهانی هۆشەکی و نە لە جیهانی سروشتیدا، یان-یان-ێکی ئەوها ئەبستراکت کە زەین جەختی لە دەکات، لەگۆڕێ نییە. هەر شتێک کە بە هەر شێوەیەک هەیە، تەنیا شتی کۆنکرێتە و بەمەش لەنێو خۆیدا جیاوازیکراو و دژایەتیکراوە. شتەکان دوایەکین، چونکە لێرەبوونی ڕاستەوخۆیان بە چی-بوونی لە خۆدای ئەوان ناگونجێت.. […] ئەوە کە بەگشتی جیهان دەبزوێنێت، بریتییە لە نەسازی (تەناقوز)، ئەوەش قسەی پێوپووچە گەر بگوترێت کە نەسازی ڕێ نادات بهزرێنرێت” (3).

بیرەکە بناغەییەکەی هێگل ئەمەیە: گشتجیهان، هەمەکێتیی بابەتە هۆشەکی و ماتەریەلەکان، ئاوەزمەندە، یان ئاوەزێک مۆرکی پێداوە کە جارێ لە خودی خۆی بێئاگا نییە، وەلێ هەوڵ بۆ خودناسین (بە مەئریفەی خودی خۆی — و) دەدات. ئاوەز لەنێو جیهاندایە، لە ناخی خۆیدا دەگەڕێت و کار لە پێناوی ناسینی خودی خۆیدا، لە پێناوی دۆزینەوەی خۆیدا دەکات. ئەو ئەوەکەیە کە هەموو شتێک کێششی بۆ دەکات و وەک ئامانج ڕووی تێدەکات، بریتییە لە زانینی بۆ خۆ زان، بریتییە لە هۆش، لە ڕەها (ئەلموتڵەق)، لە کۆتایشدا بریتییە لە هۆشی ئاشکرا و لەخۆئاگامەند و تا بێدوایەکی ئافرێنەر. هێگل دەبێژێت: “هەر شتێک کە لە ئاسمان و لەسەر زەمین ڕوو دەدات، واتا ئەزەلییانە ڕوودەدات، هەروەها ژیانی خودا و هەر شتێکیش کە

کاتەکییانە ئەنجام دەدرێت، تەنیا تەقەلادانن لە پێناوی ئەوەدا کە ئیدی هۆش خۆی بناسێت، خۆی ببەرجەستێنێت، خۆی بدۆزێتەوە، ببێت بە ئەوەکە یەک بە خودی خۆی، لە تەک خودی خۆیدا یەک بگرێت" (4). پرۆسەی ئەم خودناسینە پەرەسەندووەی هۆش بریتییە لە پرۆسەی مێژووی جیهان.
سەرەتا ڕەها (ئەلموتڵەق) لە خۆی بەئاگا نییە. ئەو دەبێت لەنێو خۆیەوە دەر-بکەوێت (بچێتە دەرەوە – و)، خۆی ببابەتێنێت، تاکو لەنێو خودئاگایی (Selbstbewusstsein) خۆیدا بۆ خۆی بگاتەوە، تاکو هەروەها ببێت بە ئەوەیەک "بۆ خۆ"ی، واتا ببێت بە ئەوەی کە ئەو هەمیشە "لە خۆدا" هەر ئەوەیە. مەبەستی هەموو شتێک تەنیا گەڕاندنە بۆ ئاوەز، تەواوکردنی (کامیلکردنی) هۆشە، یان تەواوکردنی جیهانە لە ڕێکخراویی و دەستووردارییەکەیدا.
مرۆڤ چالاکانە و بە موئاناتەوە لەم پرۆسە مەزنەدا بەشداری دەکات (مێژووی جیهان). لە پرسەکە لێرەدا خودی مرۆڤ نییە، هەروەها بە هیچ شێوەیەک بەختیاریی کەسەکییانەی ئەو نییە، بەڵکو بریتییە لە کردەکەتیی ڕاستینەی گشتەتی یان خودەمەئریفەی لە تاکەکەس تێپەڕکردووی ئەو گشتەتییە. تاکە مرۆڤان لەنێو سەرجەمدا وەک "کوێر" وان و لە لایەن هۆشی ناخۆکییەوە هان دەدرێن، واتا ئەو هۆشە ناخۆکییە کە فێڵبازانە لە پشتیانەوە، وەلێ بەبێ ئەوەی ئەوان خۆیان هەر هەستی پێبکەن، بە "دوایەمین" ئامانجی خۆی کاریان پێدەکات و دەیانخاتە تەکۆشان. ڕەها مرۆڤان فریو دەدات، ئەویش بەوەی کە وایان بۆ دەردەخات گۆیا ئەوان بەهۆی سۆزەکانیانەوە شوێن ئامانجی منگەرایانەی خۆیان کەوتوون. لە بەر ئەوەی مرۆڤان خۆیان بە زەینی سەلیمیانەوە ڕاگرتووە و کوێرانە باوەڕ بە ڕووکەشی چەسپاندنە ئەمپیرییەکان (واتا بە هزرینی ئەبستراکت) دەکەن، ئیدی بەم فێڵە فریو دەخۆن و هەر ئەوهاش شادیی خۆیان بەدیدەهێنن (فێڵی ئاوەز).
ڕەها لە بزووتنەکی سێجەریدا گەڕان دەبینێت: لە بناغەی لۆگیکییانەی کردەکەتییەوە بەسەر ئاوەزمەندیی سروشتی دەرەکیدا تا دەگات بە لەخۆتێگەیشتنی هۆش وەک هۆشی سۆبژەکتیڤی و ئۆبژەکتیڤی و ڕەها. "لۆگیکەتی دەبێت بە سروشت و سروشت بە هۆش" (5). هێگل بەگوێرەی ئەمە فەلسەفەی خۆی بەسەر سێ لکدا دەبەشێنێت: لۆگیک، فەلسەفەی سروشت، فەلسەفەی هۆش.
پلەی یەکەم: ئیدەی خودایی هەر لە سەرەتاوە لۆگیکەتییە: بریتییە لە شێوەیەکی ئێسکی لۆگیکی، ڕاستیی ڕووتە بەبێ گۆشت، بەبێ ماتەری، بیرۆکە ئەزەلییە پەتییەکانی خودایە پێش ئەفراندنی جیهان (نابێت لە واتایەکی کاتەکیدا لە وشەی "پێش" تێبگەین، بەڵکو بیرۆکەکانی خودا وەک بناغەی لۆگیکی لە "پێش" جیهانەوەن)، ئەوان پێشجیهانی

بێئاگای نەخشەکانی بیناکردنن ("جیهانی سێبەرەکان")، لێ لە خۆدا سرەوتوو نین، بەڵکو بە بزووتن و گینگل تەنراون.

پلەی دووەم: پرۆسە زیندووەکەی ڕەها سروشت وەک ئەویدییەکەی خۆی دادەنێت؛ "ئیدی□ی خودایی بڕیاردانیەتی بۆ ئەوە کە ئەم ئەویدییە لەنێو خۆیەوە دەربدات و سەرلەنوێ بۆ نێو خۆی وەریبگرێتەوە، تاکو ئەو خۆی بریتی بێت لە سەبژێکتیڤێتی و هۆش" (6). سروشت هۆشی لە خۆ نامۆبووە و لەوێدا بەردراوە؛ خودایەکی باکخوسییە (مەستە) کە ناتوانێت جڵەوی خۆی بگرێت و بێتەوە سەر خۆ، یان بە شێوەیەکی دیکە ببێژین: ئینتەلیگێنسی بەردێنراوە، هۆشی دیلکراوە. وەلێ ئیدی□ی خودایی بە بەردێنراوی نامێنێتەوە، ئاخر "بەردەکان دەقیژێنن و خۆیان بۆ بوون بە هۆش هەڵدەگرن" [1].

پلەی سێیەم: هۆش لەنێو سروشتەوە دەردەپەڕێت. هۆش، وەک "هۆشی سەبژێکتیڤی"، لە سەبژێکتیڤێتیی تاکەکەسدا خۆی دەکات بە ئاگایی ئازادیی خۆی [2]، وەک "هۆشی ئۆبژێکتیڤی" هەوڵ دەدات ئازادییە بەئاگالێهاتووەکەی خۆی لەنێو جیهانی ماف و مۆرالێتی و ئاکاردا (ئاکار خێزان و جڤاک و دەوڵەتی مەدەنی لە خۆ دەگرێت) ڕیالیزە بکات، وەک "هۆشی ڕەها" لە خودی خۆی تێدەگات و دەبێت بە زانینی زانەر لەبارەی ئازادیی خۆی، ئەویش بەوە، کاتێک ئەو لە هونەردا لە خۆی دەڕوانێت، لە ئاییندا بەدەم عیبادەتەوە پێشبینی دەکات، لە فەلسەفەشدا بەهزرین لێتێدەگات.

ئیدی□ی ل□گیکیانەی خودایی کە بە نەسازیی بەردەوامی ناخەکی، بە چقڵی کێماسی سەرجەم قۆناغەکانی گۆڕان پێشڤەدەبرێت، لەنێو هۆشی ڕەهادا لەتەک خۆیدا ئاشت دەبێتەوە. هەر شتێکی باڵاتر تەنیا بەو □□یو□ دێتە گۆڕێ، کە پلە نزمترەکانی گۆڕانی ئەو دەکەونە نەسازییەوە لەتەک داخوازییەکانی خۆیاندا، واتا نزمترەکە خۆی وەک نەسازی بۆ (بوون بە – و) بەرزترەکە هەڵدەگرێت (دیالێکتیک). ئیدی□ ل□ هونەر و ئایین و فەلسەفەدا لەتەک سەرجەم فۆرمەکانی ئەویدیبوونی خۆیدا، واتا لەتەک سەرجەم فۆرمەکانی نامۆبوونی خۆیدا، ئاشت دەبێتەوە [3] و دەگات بە ڕەهایەتییەکی تەواوەتیتر لەو ڕەهایەتییە کە لە سەرەتای پرۆسەکەدا هەیبوو [4]. ڕەها بوو بە ڕێسولتاتی (سەرئەنجامی) خودی خۆی.

بۆیە هێگل دەبێژێت: "ڕاستێتی سەرجەمە [5]، لێ سەرجەم ئەو کرۆکەیە کە خۆی بە گۆڕانی خودی خۆی تەواو دەکات. سەبارەت بە ڕەها گەرەکە بگۆترێت، کە ئەو لە کرۆکەوە سەرئەنجامە، کە ئەو جارێ لە کۆتاییدا ئەوەیە کە ئەو لە ڕاستیدا خۆی هەر ئەوەیە، ئەو بەگوێرەی سروشتی ئەوهایە کە بریتی بێت لە کردەکێتی، لە سەبژێکت یان لە بەخودیخۆبوون" (7).

فەلسەفەی هێگل دەخوازێت گۆڕانی سەرجەم (واتا دیالێکتیک) وێنەبداتو□، ئەمە بە هەمان شێوەی یەکگرتنەوەی پنتی سەرەتا و کۆتایی (واتا سیستەم). فەلسەفەی هێگل هاوشێوەی گەردوون "گۆیی"ە و هیچ سەرەتا و کۆتاییەک ناناسێت. ڕەها خۆی کردووە بە هزری هێگل و لەنێو ئەویشدا سەرلەنوێ خۆی دەناسێتەوە، ئێستا هۆش خۆی وەک هۆش دەناسێت. هێگل ڕەها دەهزرێنێت، وەلێ ئەوە تەنیا ڕەهایە کە خودی خۆی دەهزرێنێت — وەک هەمەکێتیی کۆنکرێت [6].

ڕوونکردنەوەی وەرگێڕ:

[1 لە پلەی دووەمدا ڕەها لەنێو پرۆسەی زیندوودایە؛ ڕەها لەنێو ئەم پرۆسە زیندووەدا سروشت لە دەرەوەی خۆی دروست دەکات؛ کەواتە سروشت ئەویدییەکە کە ئیدی□ی خودایی لەنێو خۆیەوە دەری□د□دات و پاشان بۆ نێو خۆی وەری□گرێتەوە. کەواتە سروشت خودنامۆبوونی ئیدی□ی خوداییە، باکخوسێکە (هێگل ئەم ناوەی لە میتۆلۆژیی گریکەوە وەرگرتووە)، واتا خودایەکی بەرەڵابووە. نامۆبوونی ئیدی□ی خودایی لە خۆی بەواتای کە ئەو سست دەبێت، کەواتە دەبێت بە بەرد (دەبەردێت)، لێ ئەو بەم دۆخە بەردێنراوەی خۆی ڕازی نییە، بەڵکو هەوڵ دەدات تاکو خۆی بکات بە هۆش. ئێستا لەم دەرچوونەوە دەگەین بە پلەی سێیەم.

2] دیل بە هەوڵدان ئاگایی ئازادی بەدیدەهێنێت.

3] ئاشتبوونەوە لای هێگل بەواتای گونجانەوە بە خودی خۆ.

4] واتا لە سەرەتای پرۆسەی خودنامۆبووندا هەیبوو.

5] لای هێگل سەرجەم / هەمەکێتی ڕاستییە.

6] کەواتە هێگل تەنیا زمانحاڵی هۆشی ڕەهایە، وەک چۆن لە ئاینە ئاسمانییەکاندا دەگۆترێت کە پەیامهێنێک تەنیا پ□یقی خودایی ڕادەگەیەنێت.

کاوە جەلال لە ئەڵمانییەوە

-————————

سەرچاوەکان

G. W. F. Hegel: Enzyklopädie der philosophischen (□ Wissenschaften im Grundrisse, I. Teil, § 24, Zusatz 2; Theorie-Werkausgabe, Bd. 8, S. 86.

□) A. a. O. § 32, Zusatz; S. 99.

□) A. a. O., § 119, Zusatz 2; S. 246 f.

□) G. W. F. Hegel: Vorlesungen über die Geschichte der Philosophie, I; Theorie-Werkausgabe, Bd. 18, S. 42.

□) G. W. F. Hegel: Enzyklopädie der philosophischen Wissenschaften im Grundrisse, III. Teil, § 575; Theorie-Werkausgabe, Bd. 10, S. 393.

□) A. a. O., II Teil, § 247, Theorie-Werkausgabe, Bd. 9, S.24.

□) G. W. F. Hegel: Phänomenologie des Geistes, a. a. O., S. 24.

سەرچاوەی وەرگێڕان:

Volker Spierling: Kleine Geschichte der Philosophie. München 1992.

پاسوەردی ژیان.. کورتە چیرۆک.. گۆران سەباح

پاسوەردی سەرسام "ژیانی پاک" ئەم کۆدانەی هەبوو: قەت مەکوژە، زینا مەکە، مەخۆوە، خیانەت مەکە، لەسەرووی هەمووشیانەوە، هەردەم ڕاستگۆ بە.

لە ٢٠٠٥ لە هەولێر لە بەردەمی دادوەر ئەم پاسوەردەی لە نێو دڵی دانا دوای ئەوەی گرێبەستی هاوسەرگیری لەگەڵ ئاوات واژۆ کرد.

پێش ئەوەی بچنە دادگە، دەست لەناو دەست لە پارێزگەی هەولێر هاتنە دەرەوە، پێدەکەنین بەوەی لەوە ڕووی دا.

لەناو پارێزگە، بۆ واژۆیەکی ئەفسەرێک سەعاتێک لە بەردەمی ژوورەکەی چاوەڕێیان کرد. پۆلیسێک لێیان نێزیک بۆوە، دەستی لەسەر دەمانچەکەی دانابوو، دەتگوت مەدالیەیە بە لاقونەکیدا شۆڕ بووەتەوە، پێی گوتن، "ئێرە قەحپەخانە نییە، دەستت لەسەر شانی لابە."

سەرسام بۆ خۆی ئیمانی لە چاوەڕێکردنەکە و گەرماکە نەما بوو، دوو هەنگاو لە پۆلیسەکە چووە پێشە و گوتی، "یەکەم، هیچ پەیوەندی بە تۆ نییە. دووەم، جوان نییە لە پۆلیسێک ئەم وشە بەکار بینی لە پێش

ئافرەتێک."

پۆلیسەکە تەریق نەبۆوە، بزەیەکی کرد. پیاوی ئەوە بوو لەم جۆرە دەرفەتانەدا دەسەڵاتی خۆی بجەڕبێنێت. "خۆ ئەمە گەواد نینە کاکە، لەبەر چاوی من یەکترتان ماچ دەکرد."

بوختانەکە بەرچاوی سەرسامی تاریک کرد. " وکی سەی درۆی دەکەی. با واش بی، هیچ پەیوەندی بەتو نییە. ئەمە ژن و مێردین."

ئەفسەرێکی ورگەستور لە ژوورەکەی هاتە دەرێ و گۆتییە پۆلیس و سەرسام ئەو هەرایەیان لە چییە. سەرسام بۆی ڕوون کردەوە ئەوان چاو□□ی وی دەکەن و پۆلیسەکەش شەڕیان پێ دەفرۆشێت. ئەفسەرەکە لە پۆلیسەکەی خوڕییەوە و ئەویش وەک ڕێوی کلکی لە پاشەڵی نا و کشاوە. پاشان ئەفسەرەکە فەرمووی ژوورەکەی لێ کردن و ئیشەکەی ڕواند.

دادگەی هەولێر، بینایەکی کۆنی بێزراو، کەوتبووە نێوان دەرگەی ڕۆژئاوای قەڵا و هوتێل هەولێر. سەرسام بەنا بەدڵی تەلەفۆنەکەی دانا لە پرسگە. پۆلیس جگەرەیەکی بەلا لێوی، تەفتیشێکی سەرپێی کرد. ئاواتیش چووە لای پرسگەی ئافرەتان، ژوورێکی بچووک، بۆنی سەگی تۆپیوی لێ دەهات.

لە نهۆمی دووه□م، لەبەردەمی ژووری ٢٢١، هۆردووکیان چوونە کۆتایی سڕەکە. چاوەڕێکردنەکە بڕستی لێ بڕین.

"هەمووو دنیا بە لایەک، ئەتووش بە لایەک، ئەم چاوەڕێکردن و ناخۆشیانە هیچ نین، هەر تێدەپەڕن،" سەرسام دەستی ئاواتی ماچ کرد و وای پێ گوت.

لە سڕە درێ□ژ□کەدا، سەرسام تەماشای کەپڵەکانی پێش خۆیانی دەکرد. مکیاژی ئافرەتەکان، کە هەموویان حیجاب بوون، شل ببۆوە. پیاوەکانیش لە نێو قاتە ڕەشەکانیاندا ئارەقەی ڕەش و شینیان کردبوو.

"لەو کەپڵانە تێناگەم ،" بە سەبری بە ئاواتی گوت. "تەماشای چارەیان بکە، لۆ ئەوەندە ماتن؟ لەو ڕۆژە خۆشەی دەبی هەر هیچ نەبی دەویان بە خەندە بی."

"ئەی ئەو جلە گەرمانە؟" ئاوات هاوڕای بوو. "سەیر کە، هەر ئافرەتە و برایەکی لەگەڵ خۆی هێناوە، وەک حەرەس شەخسی. ئەی ئەوە نییە مێردی خۆیانیان لەگەڵدایە؟"

سەرسام لە نێو پانتۆڵێکی ڕەساسی ئاچوغ و تیشێرتێکی نارنجی، ئاواتیش، پانتۆڵێکی سپی و تیشێرتێکی فستقی، بووبوونە موگناتیس و بە چاوی پیاوانی نێو سڕەکەدا نووسابوون.

دوای دوو سەعات، فایلیان لە بەردەمی دادوەرێکی پیری کەچەڵ دانا.
هەڵ هەڵ، بۆنی قەدکای لێ دەهات.

لە سەفەرەوە دەستیان پێ کرد. سەرسام ڕۆژنامەوانێکی فریلانس و ئاواتیش بەرنامەیەکی تەرفیهی هەبوو لە کەناڵێک. بە پێشەکیی خانوو و تۆومبێل پارەیان قەرز کرد و مانگانە دەیان داوە.
بڕیاریان دا جارێ منداڵیان نەبێت، هەر هیچ نەبێ، سێ ساڵی یەکەم تا تام لە ژیانیان بکەن. بەس خەڵک بێزاری دەکردن بەم قسە و پرسیارانە: منداڵتان هەیە؟ بۆ نا؟ ئێستە نەتانبێت، دواتر نەزۆک دەبن؛ ژیان بە منداڵانەوە خۆشە؛ هەر منداڵێک ڕسقی لەگەڵ خۆیدایە.
دوای ساڵێک، دەبابی هەردوو لا تەنگاو بوون. پێشنیازیان کرد بچنە لای دکتۆر. هەندەی نەبرد دەنگۆی نەزۆکی ئاوات بڵاو بۆوە. خەڵک دەیانگوت ئاوات منداڵی نابێت. باوکی سەرسام بە بن گوێی دادا ژنی دووەم بێنێت بۆ منداڵ. دایکی ئاوات دەی هەر ئەوەتە شەق نەدەبوو لە حەژمەتان.
“دەبێ بەهێز بین و گوێ بە تەداخولاتی ئەملا و ئەولا نەدەین،” ئاوات بە سەرسامی گوت. “بەس ئەوەندە ماوە بپرسن هەفتەی چەند جار گان دەکەین.”
سەرسام سەری لەقاند و پاشان دەستی ماچ کرد.
لە یەکەم ساڵیادی هاوسەرگیرییاندا، لە لای وێنەگرێک هەندێ وێنەیان بە جلی کوردییەوە گرت. ئاوات کراسێکی ڕەش و کەوایەکی زەرد، سەرسام کورتەک و شەرواڵێکی سەوزباو. پاشان چوونە چێشتخانەیەک بۆ نانی ئێوارە.
“کاتی هاتییە.”
“هی چی بە ساقە؟” ئاوات پرسی.
“منداڵ.”
ئاوات بزەیەکی کرد. “ناکا بتەوێ پەیمانەکەمان بشکێنی؟ گوتم گوێ بە خەڵك مەدە.”
“نا، مەسەلە خەڵك نییە، ئەمنم. ئەمن منداڵم دەوێ.”
ئەو شەوە گەمارەی سەر مەنعی خاریجیان لادا. ئاواتیش حەزی دەکرد لە ژێر فشاری خەڵک دەربازی بێت.

لە زەردەپەڕێکی ساردی ڕۆژێکی پاییزدا، چەند خولەکێک پێش ئاوابوونی خۆر، ئاوات بە پەلە چووە سەر مەغسەل و ڕشایەوە. سەرسام

بەپەلە گەیاندییە عیادەیەک. میوانەکانیان بەجێ هێشت. سێ ئامۆزای ئاوات هاتبوونە ماڵیان. پێش ئەوەی ئاوات تێکچێت، پێی گوتبوو، “شانست هەیە. بۆ خۆت کوڕێکی چاکت دەست کەوتووە.”

“پیرۆزە.” دوای سەیرکردنی پشکنینەکان، دکتۆر مزگێنی پێیان دا. ئاوات سوور هەڵگەڕا و س□رامیش دەمی وێک نەدەکەوتەوە. لەم ساتەدا، هۆردووکیان شاگەشکە و شاناز بوون.

ئاوات لەو جۆرە ئافرەتانە بوو زۆر تێکدەچوو بە سکپڕی. نەیتوانی لە کارەکەی بەردەوام بێت. نۆ مانگان س□رام خزمەتی کرد لە ماڵەوە. سۆز و لاواندنەوەی س□رام بووبووە بنێشتە خۆشکەی سەر زاری خەڵك. چۆن هەموو دەمێ ئاگای لێیەتی و هەرچی بیەوێت ناڵێ نا. دەر و دراوسێ س□رام بووبوون بە س□رام. دایکی ئاوات پێشنیازی کرد دوو مەڕ بکەنە قوربانی تا لە چاوی پیس بەدوور بن.

مەدح و سەنای س□رام لەلایەن خەڵکی چەندان مانگی خایاند.

“هەر بەڕاست ئەم خەڵکە بۆ واز نا□□نن لەو مەدحکردنەی تۆ؟” شەوێکیان لەسەر جێ ئاوات لە س□رامی پرسی. “شانازیت پێوە دەکەم، بەس سیحری ئەم س□رامبوونەی خەڵک ب□ تۆوە چییە؟”

س□رام سکە پێنج مانگییەکەی ماچ کرد و گوتی، “ل□ بەر پاسوێردی ژیانمە.”

س□رام پاسوێردەکەی بۆ ئاشکرا کرد. ئاوات ماچی لا ڕوومەتی کرد و پرسی بۆچی تا ئێستە ئەم پاسوێردەی لێی شاردووەتەوە. بۆیە پێی دەڵێن پاسوێرد، س□رام گوتی، نا بێ کەس بیزانێ.

شەوێکیان سەعات سێی شەو ئاوات چووە سەر ئاو و کیسە ئاوی تەقی.

“دیارە یەکەم مندارتانە؟” لە نەخۆشخانە، یەک لە سیستەرەکان لە س□رامی پرسی.

دەموچاوی ئاگری لێ دەباری، س□رام پێی گوت هۆشی لای ئیشەکەی بێت.

“بەدی ئەوە یەکەم مندارتانە، لۆیە هەندە تەنگاوی،” سیستەرەکە گوتی. “هەندە گێ مەدێ، ئینشاڵا سەلامەت دەبی.”

بۆنی قاوشەکان و ژوورەکە نەک س□رام، کەریشیان دەتۆپاند. دکتۆری هێشکگر لەوێ نەبوو. سیستەرەکان لەبەر حریتە حریت ئاگایان لە ئاوات ب□□ا بوو. س□رام بڕیاری دا ئاوات بباتە نەخۆشخانەیەکی تایبەت.

ئاوات پێی گران بوو، گوتی ئەم تایبەتانە خەڵک دەب□ننەوە.

“تەندروستی تۆ هەموو دنیای دەینی.” س□رام دڵی داوە.

کاتێ دایکی س□رام زانی چی ڕووی داوە لە نەخۆشخانە حکوومییەکە، پێی گوت، ” دەویانت چەور کردبا، هەموو ئیشەکیان لۆ دەکردی.”

بە ئیشی فریلانس پێڕا نەدەگیشت. دوای شەش مانگ، سەرسام لە کەناڵێکی تەلەفزیۆن بووە دایمی، موچەکەی باش بوو. هێندەی نەبرد لەگەڵ گروپێک ناردیانە هۆڵەندا بۆ ڕاهێنانی ڕۆژنامەوانی. دڵداری کوڕیان ئەو کاتە هەشت مانگان بوو. ئاوات ڕێی دا. هەردەم گاڵتەی بەو ژنانە دەهات کە ڕێیان بە مێردیان نەدەدا لە پێستی خۆیان بجووڵێنەوە. سەرسامی دڵنیا کردەوە ئەوان هیچ گرفتیان نا بێت.

کەسوکاری هۆردوو لا ناقایل بوون. بەڵام گوێیان بەم قسانەیان نەدان: چۆن ژنێکی گەنج و جوان و منداڵێکی بچووک بە تەنیا جێ دەهێڵی؟ بۆ لەگەڵ خۆتیان نا بەی؟ چ ژنێک ئەوە قەبول دەکات مێردەکەی لە هۆڵەندا کیرم کیرم بسوڕێتەوە؟ دیارە ئاوات نازانێت لەوێ ژن و پیاو لەناو جادەی سواری یەک دەبن؟

بێ ئاگا لە پاسوێردی سەرسام، دەر و دراوسێ گرەویان دەکرد کە هەر مانگی یەکەم سەرسام خیانەتی لێ دەکات.

شەوێ، ئاوات بردییە فڕۆکەخانە، ماچی کرد و ماڵئاوایی لێ کرد. یەک فرمێسکیشی نەڕشت. بۆ ماوەی دوو مانگ، هەموو شەوێ لە ئەمستردامڕا بە تەلەفۆن قسەی لەگەڵ دەکردن.

دوای تەواوبوونی خولەکە و گەڕانەوەی بۆ هەولێر، سەرسام کرا بە بەڕێوەبەری ژووری هەواڵ. مووچەکەی سێ ئەوەندە زیاد کرا و تڕومبێلێکی ئاخر مۆدیلیشی پێ درا. ئاوات زانی ڕێپێدانی سەرسام بۆ هۆڵەندا بەلاش نەبوو.

سەری بە مێردەکەی بەرز بوو. هاوڕێیانی لە کار دڵخۆش بوون بە لێهاتوویی سەرسام. بەڵام سەرسام لە ناخەوە جێی پێ جێ نەبوو.

ئەوانەی لەگەڵ ئەو چووبوون بۆ هۆڵەندا، بە ژن و بێ ژن، داستانەکانی خۆیان بە شانازییەوە دەگێڕایەوە بۆ هاوڕێکانیان. شەوانە لەوێ چییان کردووە. سەرسام هەستی دەکرد، تاوانی ئەو لە هیی ئەوان گەورەترە.

دوای ماوەیەک، کەناڵەکەی سەرسام بووە باشترین کەناڵی هەواڵ. ئاهەنگێکیان بۆ ئەوە ساز کرد. نووسیار و پەیامنێران کۆ بوونەوە و پێکی ڤۆدکا و جن و وێسکیان بە خۆشی سەرکەوتنەکەیان نۆش کرد.

سەرسامیش.

درەنگی شەو بە سەرخۆشی لە دەرگەی دا. کاتێ ئاوات دەرگەکەی کردەوە، نەیناسی□وە. بووبووە عارەبانە، سەرسام بە لاکەلاک چووە حەمام و ڕشایەوە. ئاوات باو□ی نەدەکرد ئەوە سەرسامەک□ یەتی. بۆنی

مەشڕوب، بۆنی ڕشانەوە و خەفەتی سەرسام وایان لە ئاوات کرد هێڵنجی بێتێ.
لە حەمامەکە، دوای ڕشانەوە، سەرسام کەوتە سەر زەوی. ئاوات دووشەکەی کردەوە. سەرسام ورتەیەکی لێوە هات، دەیگوت، "ئای باران، ئای باران."
ئاوات چی تر نەیتوانی فرمێسکەکانی دیل بکات.
دوای چەند خولەکێک لە ژێر ئاوە ساردەکە سەرسام تۆزێک ئایەخ بوو. ئاوات جلەکانی داکەند و خستییە سەر چیچکان و هەندێ سابونی لە لەش و دەموچاوی دا. سکی پڕی قسە بوو بەڵام لە سوێی مێردەکەی هیچی پێ گۆ نەدەکرا. خاولییەکەی تێ وەرپێچاو و بردییە سەر جێ.
ئاوات چۆوە حەمامەکە و یەک بەخۆی قیژاندی. قیژەکە هەناوی تۆزێک هێور کردەوە. لەبەردەم دووشەکە بیری بۆ ئەوە چوو کە لە هۆڵەندا فێری خواردنەوە بووە. دەبێ چی تری کرد بێ؟
ڕۆژی پاشتر، سەرسام بە تۆپ و تەیارە قیت نەدەبۆوە. ئاوات چەندان شەقی لە ڕوومەتی دا هەتا لە خەوێی هەستاند. سەرسامێکی تر بوو. سەرسامی ئاوات سبەینان سەعات پێنج لە خەو هەڵدەستا، نوێژی بە جەماعەت دەکرد لە مزگەوت، کە دەهاتەوە نانی ئامادە دەکرد، ئەوجا ئاوات و دڵداری هەڵدەستاند.
چاوەکانی هەرپڕوشکاند، هەستی دەکرد یەک شاخ لەسەر شانیەتی. سەریشی قورس قورس. نە "بەیانی باش"، نە گۆرانیگوتن، نە لاواندنەوەی ئاوات،هیچ. بەزۆری خۆی گەیاندە حەمامەکە. لە ژێر دووشەکە، هەستی تاوان و پەشیمانی هێرشیان بۆ هێنا. هیچی پێ نەما، گریان نەبێ.
تووڕەیی هەناوی ئاواتی دەهەژاند. چاوەکانی بووبوونە گۆمی خوێن. خاولی بۆ نەبرد، ماچی نەکرد، هەر بەلاشیدا نەچوو. بە کڕی سفرەی داخست بۆ نانی بەیانی. لە ڕکی سەرسام هێلکەی وەک جاران نەکوڵاند، لە ڕۆنی کرد، وەک جاران تەحین و دۆشاوی تێکەڵ نەکرد، بە جیا داینا، وەک جاران زەیتونی بۆ دانەنا. نانەکەشی هێندە تەڕ کرد، سەرسام پێی نەخورێ، حەزی لە نانی نەرم نەبوو.
لەسەر سفرەکە دانیشت. دەستی کرد بە قسەی خۆش و گاڵتە. "چۆنی گوڵەکەم." ئاوات چی تر خۆی پێ نەگیرا و دەمی لێ بۆوە، "وا تەسەڕوف دەکەی دوێنێ شەو هیچ نەبووبێ. ئەزانی دوێنێ پیاوێکی بێ پاسوێردم بینی." سەرسام زەردەخەنەی نەما، وشک هەڵگەڕا. دەتگوت سیمی قاپان لەناو دەمیەتی.ئاوات بەردەوام بوو، "خوا ئەزانێ چی ترت کردووە لە هۆڵەندا."
هەرچی لە دڵیدا بوو پێی گوت. ئەو دەمەی ئاوات قسەی دەکرد، سەرسام بیری هەر لە هۆڵەندا بوو، هێندەی خەمی بەوێ دەخوارد، هێندە دوێنێ

شەوی لا گرنگ نەبوو.
هاوسەرەکەی لەپڕ لە قسەکردن وەستا. تەنیا دەنگی دوو شت دەهات: جریوەی چۆلەکە و هەنسکی ئاوات.
سەری داخست، گریانی قوت دایەوە و دەنگی هەڵێنا، "شتێکە ئەوهاش نییە وا گەورەت کردییە." ئاوات یەکسەر نەڕاندی بەسەریدا. کوڕەکەیان هەستا لە خەو و دەستی کرد بە گریان. ئاوات خێرا فرمێسکەکانی خۆی سڕی و چوو منداڵەکەی هێنایە لای خۆی. بۆ یەکەم جار بەبێ دەنگی نانیان خوارد. بۆ یەکەم جار سەرسام یاری لەگەڵ دەداردا نەکرد و ڕۆیشت.
بۆ ماوەی دوو هەفتە تەنیا ئەو کاتانە قسەیان لەگەڵ یەکدا دەکرد کە دەدار لایان با. لەبەردەمی خەڵکیش دوو ئەکتەری باش بوون، کەس هەستی بەوە نەدەکرد درز کەوتووەتە نێوانیان. سەرسام بۆ دەیان جار داوای لێبوردنی کرد. ئاواتیش بیری کردەوە سەرسام شایەنی هەلێکی ترە. "بەو مەرجەی دەتبورم بەلای مەشڕوبدا نەچی جارێکی تر."
بەڵێنی پێ دا.

چوار ساڵ دوای بەڵێنەکە، ئێوارەیەک، خۆر مەستانە ڕەنگەکانی ئاسمانی تێکەڵ کردبوو، ژانێکی لەناکاو ئاواتی خست. سەرسام هێشتا چاکەتەکەی دانەکەندبوو، بەپەلە گەیاندییە لای دکتۆر.
تاریکی ڕەنگەکانی ئاسمانی داپۆشی. لە شەقامی پزیشکان سەرسام سەری بە عەمودێک کردبوو، خنکابوو لەنێو بیرەکانی. سەرکۆنەی خۆی دەکرد، ویژدانی ئازاری دەدا. بیری لە کاردانەوەی ئاوات دەکردەوە، بەو بیزانیبا ئەو بە نهێنی دەخواتەوە. کاتێ ئاوات دەستی لەسەر شانی دانا، سەرسام یەک بەخۆی لە خۆی هەڵدا. سیمای ئاوات باش نەبوو.
سەرسام پرسی، "چ بوو، فەحسەکان باش بوون؟" نەیزانی بڵێ چی. بەدەنگی چەند چرکەیەکی لێک دوور کردنەوە، پاشان بە دەنگێکی نووساو گوتی، "دووگیانم." دڵی خێرا لێی دا، چاوەڕێی کاردانەوەی سەرسامی دەکرد. خۆ پلانی منداڵی دووەمیان نەبوو.
سەرسام چاوەکانی داخست، دەستەکانی خستە پشت سەری، ویستی لەو بازاڕە جەنجاڵەدا یەک بەخۆی هاوار بکات، بەس خۆی خواردەوە. پشتی تێ کرد، بە هەنجەت بوو بکەوێتە سەر یەکێک بە کۆڵەمستان. شوفێرێک هۆڕنێکی لێ دا، هیی لۆری بەستا بوو. سەرسام پێیدا تەقییەوە، هەزار جوێن بە فلسەکی. ئاوات حەپەسا، ئەوە قەت سەرسام نەبوو بەم شێوەیە جوێن بدات.
دوای ئەوەی وەک دەبدەبە فش بۆوە، بە ئاواتی گوت، "با بڕۆین."

دوو مەتر لە پێش ئاوات دەڕۆیشت. بۆ جاری یەکەم بوو لە تەک یەکدا نەبوون. تاقەتی دوو منداڵی نەبوو، پێی وابوو دڵدار سەروزیادیان بوو.

لەنێو تۆومبێل پێی گوت لای کەس باسی نەکات. ئاوات گوتی کە سکی گەورە بێت ناتوانێت بیشارێتەوە. بە تۆنێکی دوژمنکارانە پێی گوت بەیانی قسە لەگەڵ دکتۆرێک دەکات بۆ لەباربردنی. ئاوات بەمە داڕما، بەس بێدەنگی هەڵبژارد.

ڕێ هێندە قەرەباڵغ بوو نیو سەعاتیان پێ چوو تا گەیشتنەوە ماڵی خەسووی. لەم ماوەیە یەک قسەشیان نەکرد. ئاوات بە دایکی گوت لە عیادە بوون بۆ پشکنینێکی ئاسایی. سەرسام مڕومۆچ بوو، نانی نەخوارد، قسەی نەدەکرد. هێندەی نەبرد، سەرسام دەستی کوڕەکەی گرت و ڕۆیشت، ئاوات بەدوایدا چوو. دایکی زانی پشکنینێکی ئاسایی نەبووە.

ڕۆژی پاشتر سەرسام تەلەفۆنی بۆ هاوڕێیەکی کرد سەیدەلییەی هەبوو. لێی پرسی هیچ دکتۆرێک پێ نازانێت بۆ لەباربردن. برادەرەکەی گوتی دکتۆر ناوێرن بیکەن، ئەگەر تازەیە ئەو دەتوانێت هێندێ حەبی لەباربردنی بداتێ. دوای تەواوبوونی دەوامی چووە لای هاوڕێکەی و حەبەکانی هێنا. تا گەیشتەوە ماڵ ویژدانی ئازاری دەدا: ئەم منداڵە تاوانی چییە، وا دەیەوێت لەناوی بەرێت؟

لە ماڵەوە، ڕێنماییەکانی بە ئاوات گوت. گوتی سبەی دەیانخوات بەس سەرسام سوور بوو لەسەر ئەوەی هەر ئێستە چوار حەبی یەکەم بخوات و پێش خەوتنیش چواری تر و بەیانی زووش چواری تر. سبەی نیوەڕۆ دەستی بە ژان کرد و پارچە خوێنی فڕێ دا. سەرسام بەپەلە گەیاندییە نەخۆشخانەیەکی تایبەت. بە دکتۆرەکانی گوت ژنەکەی دووگیانە و لەسەر قاندرمە بەربووەتەوە. پێشەکی پارەکەی دا و کورتاجیان بۆ کرد.

لەنێو تۆومبێلەکە ئاوات نەیدەتوانی فرمێسکەکانی سەرکوت بکات. هەنسکەکانی دڵی سەرسامیان پڕ کرد. بۆ چەندان مانگ وشەی “قەتل” لەسەر زاری سەرسام بوو. ئەمانە ڕۆژانە ئازاریان دەدا: ناڕاستگۆیی، کوشتنی منداڵەکەیان، خواردنەوە. ئەمە وای لێ کرد زۆتر پەنا بەرێتە بەر مەشڕوب.

بە دەیان سیفی لەبەر دەست بوو تا سکرتێرێک بۆ خۆی هەڵبژێرێت لە کارەکەی. ئێستە کەسی دووەم بوو لە کەناڵەکە و لەبەر زۆریی کار پێویستی بە سکرتێرێک بوو. بەخێرایی پێیاندا چۆوە و سیفی

ئافرەتێکی ھەڵبژارد، تێلی بۆ کرد بێت بۆ دیمانە. دووشەم سەعات دە.

سێ خولەک پێش دە ئافرەتەکە ھات. پێڵاوی بن بەرزی تریقوھۆڕی بوو. چاکەتێکی ماڕۆنی. تەنوڕەیەکی ڕەش تا سەر ئەژنۆ. قژی درێژ تا سەر کلێنجەی بەردا بۆوە. تۆقەیەکی لەگەڵ سەرسام کرد و بەرانبەری، پێ لەسەر پێ، دانیشت. سەرسام بیست خولەکی بۆ دیمانەکە دانابوو. دوو سەعاتی خایاند. قسە قسەی ڕاکێشا. بزاوت و زیرەک بوو، خێرا نۆتەکانی سەرسامی دیتەوە. ئیتر بە کەیفی خۆی دەیژەنین.

وەرگیرا.

ئەم چەند ڕۆژە زۆر سەرقاڵ بوو، ڕووماڵی شەڕی سونە و شیعەیان دەکرد لە عێراق. سەرقاڵی بە ھاوسەرگیری□کەیانی وەدا، ھەر ڕۆژەی بستێک لێک دوور دەکەوتنەوە.

ئۆفیشی وەرنەگرت، ھەینی لە ئۆفیس خەوت، ئەویشی لا مایەوە.

ئەم چیرۆکە لە ژمارە (٦)ی گۆڤاری دیواندا بڵاو کراوەتەوە.

قەسیدەی خەمنووسێکی عاشق..
شیعری: ستیڤان شەمزینی

لەسەر بانیژەی کات
بە قەڵەمی گرینۆکی تەنھایی
کتێبی بێدەنگیم ئەنووسی
ژاوەژاوم رەش دەکردەوە و
بە فۆنتێکی باریکتر
سەرگوزەشتەی شاعیرێکم
یادداشت کرد
کە بە پەلکە زێڕینە
شەقامەکانی ئاسمانی ئەڕازاندەوە
چۆڕاوی ئەو بارانەم ئەنووسی
لە چاوی بولبولێکی تۆراوەوە دەڕژان
پێناسەی ئەو شیعرانەم ئەکرد
لە ھەزاران ساڵ پێش زایینەوە
بەڕێوەن و ناگەن بە ھیچ کەس

خەونی ئەو ئاوێنانەم ئەخوێندەوە
هەزارەها رووی گوناهباریان دیوە و
شەڵاڵن لە هەزارەها سەرنجی تاوانبار
کراسی خوێناویی ئەو پەروانانەم
لە رەنگی زەردی هەتاو هەڵدەکێشا
لە یەکەم ژوانی شەمعدا کوژران
دڵنەوایی ئەو نیگا سپیانەم ئەکرد
پڕ ببوون لە دوکەڵی خواحافیزیی
گوێم بۆ چیرۆکی دەریا دەگرت
کاتێک باسی بێ ئەمەکی
پاپۆڕەکانی ئەگێڕایەوە
خۆم دابووە بەر شەپۆلی خەیاڵ
کە ئەیبردم بۆ گۆڕستانەکانی مێژوو
لەوێ سڵاوم لە سەدان شاعیر دەکرد
لە نێو دیوانەکانیاندا
لەوێ هەزارەها جۆگەی خۆکوژم ئەبینی
لە کاتی گریانی ئاودا
لەوێ دەیان عیسای عاشقم ئەبینی
بە خاچی پەیمانی شکاوەوە
لەوێ هەزاران خەونی شیرینم ئەبینی
بەدەم رەشەبای تاڵی کابووسەوە
لەوێ هەزارەها بەهەشتی خنکاوم ئەبینی
لە بیرە دۆزەخییەکانی جەنگدا
لەوێ هەزارەها کۆتری سەربڕدراوم ئەبینی
بە کێردی شەرەفی دۆڕاوەوە
لەوێ هەزارەها باخی سووتاوم ئەبینی
بە کڵپە و گڕی عەشقی ناکام
لەوێ هەزارەها ماچی وەریوم ئەبینی
بەسەر روومەتی چرچی ژیانەوە
لەوێ هەزارەها پیاوی خراپەکارم ئەبینی
لە کاتی گوشینی مەمکی تاواندا
خۆم دابوو بە دەم تۆفانەکانی فەنتازیاوە
کە ئەیبردم بۆ کوچەکانی گومان
لەوێ سەدان پرسیاری مناڵکارم بینی
بە دیار وەڵامەوە، ریشیان سپی ببوو
لەوێ سەدان فریشتەی خەمبارم بینی
بەدیار عەشقێکی شێتانەوە

پرچی سپییان هۆنیبووەوە
لەوێ سەدان باوەشی تەنیام بینی
لە حەسرەتدا ببوون بە پەیکەر
لەوێ سەدان دارستانی رووتەنم بینی
بۆ یەک تاکە خەندەی یار
قژی خۆیان رنیبووەوە
لەوێ سەدان مەلەوانی خنکاوم بینی
لە چۆمی شۆخە ژنێکدا نغرۆ ببوون
لەوێ سەدان دڵی شووشەیم بینی
بە بەردی دابڕان ورد و خاش ببوون
بە باڵی ن□و□س□کانی ئەندێشە ئەفڕیم
بەرەو ئەو باخانەی
بە خوێنی عاشقان ئاو ئەدران
لەوێ هەزار پەپولەی لە سێدارەدراوم بینی
بە تاوانی تێپەڕین
بەناو تەلبەندەکانی حەرامدا
لەوێ سەدان چەمی وشکبووم بینی
کە لەناو دۆڵەکانی دابڕاندا خنکابوون
لەوێ هەزاران برینی تەڕ و قووڵم بینی
وەک تاقگ□ هاژەیان ئەهات و
وەک کانیاو خوێنیان لێوە هەڵدەقوڵا
هەر برینێک حکایەتێکی هەبوو
یەکێکیان کریستاڵی چاوەڕوانی بڕیبووی
یەکێکی تر شوشەی مەراق تیغی کردبوو
یەکێکی تریش چەقۆی کولتوور
وەک دارکونکەرە لەشی کردبوو بە بێژنگ
لەوێ ملیۆنەها "قابیل"م بینی
کێردی بۆ کوشتنی "هابیل"
بە هەسانی ئیبلیس تیژ دەکردەوە
لەوێ چەندان شیعری هەڵوەریوم بینی
وەک فرمێسکێکی بێدەنگ
لە قەڵەمی شاعیرێکەوە دادەبارین
هەر شیعرێک داستانێکی حەزینی هەبوو
یەکێک ماچە وەریوەکانی دەگێڕایەوە
یەکێکی تر گۆرانی پەشیمانی ئەچڕی
یەکێکی تریش ئالودەبوونی
حەقیقەتی بە یەئس دەهۆنی□و□

ئەوانیتریش هەر هەموو
سەمفۆنیایەک بوون لە نائومێدیی و
پەنجەرەیەک بوون هەمیشە چاوەڕوان
ئاسۆیەک بوون هەردەم تاریک
خەونێک بوون هەمیشە بزڕکاو
پێکێک بوون لە شەرابی تێکشکان
پرسیارێک بوون بێ وەڵام
تێکست بوون، بێ هیچ خوێنەرێک
مەرگ بوون لە تابووتی ژیاندا
مەی بوون لە جامی زامدا
گریان بوون لە باوڵی پێکەنیندا
بەسەر پشتی گالیسکەی عەشقەوە
هێمن هێمن هەنگاوم ئەنا
رووەوە باخە رەنگاڵییەکانی تریفە
لەوێ تۆم بینی لە پیاڵەی خەمدا
پێک پێک شەرابی ئەوینت پێدام
لەوێ تۆم بینی ئاگرت ئەکردەوە
ئاگرێک بەربوو لە تەنهایی من و
لەو گیا وشکبووانەی رۆژانی غەریبیم
لەوێ تۆم بینی
کراسی کازیوەت لەبەردا بوو
پرشنگت ئەدا بەسەر برینەکانی مندا و
بە زەردەخەنەیەکی مۆنالیزاییەوە دەتووت
ئەی م□ولترین پیاو بەخێر بێیت
بۆ ناو ئێوارە رووخۆشەکانی من
لەوێ تۆم بینی، پەنجەرەکانی ژیانت
بە دەستەکانی ئومێد دەکردەوە و
پێت دەوتم ئەی نامۆترین پیاو
هەزاران ساڵە ئەم پەنجەرەیە
لە چاوەڕوانی تۆدا ئێشکی گرتووە
دڵی ژەنگی زەمەنی گرتووە
ئەوە منم بۆ یەکەمین جار
بە رووی تۆدا بۆ ئەبەد ئەیکەمەوە
لەوێ تۆم بینی کفنت ئەدوری
کفنێک بۆ مەراقە سەرمەدییەکانی من و
شەوە چاوەڕوانەکانی خۆت
کفنێک بۆ خەونە تاڵەکانی من و

رۆژە تفتە ناکۆتاکانی خۆت
کفنێک بۆ شیعرە وەڕسەکانی من و
خەیاڵە پەرێشانەکانی خۆت
لەوێ تۆم بینی مۆمێکت هەڵکردبوو
لە ناو شەوەزەنگی بیرکردنەوەی مندا
کاروانێکت لە خەندە بەڕێ ئەکرد
لەناو بیابانی کاکی بە کاکی رۆحمدا
نەمامی بەرائەتت ئەڕواند
لەناو باخە گوناهبارەکانی مندا
ئۆپێرایەکی دڵخۆشت بۆ ئەخوێندم
کە بەدیار تەرمی خۆمەوە پیر ببووم
هەناسەی ژیانت خستە گیانمەوە
کە لەسەر تەلاری خۆکوشتن هەڵنیشتبووم
لەوێ تۆم بینی ئەسپەکەمت زین کرد
کە بڕیارم دابوو تا مەملەکەتی تەم
غاری پێ بدەم
رێَگەی ئەو سەفەرە جاویدانییەت لێ گرتم
کە بڕیارم دابوو لە عەسرێکی تووڕەدا
لە نیشتمانی تەنهاییەوە
بۆ باوەشی گۆڕستان بیکەم
بەدەستی گوڵئاسات منت بردەوە
کوچەکانی عەشق و
کەناراوەکانی ئەوین
وتت ئەی کۆتری تینووی دڵداریی
لە ئۆقیانووسی عەشقی مندا
بەشی هەزاران ساڵ
ئاوی شیرینی عەشق بخۆرەوە
لەوێ تۆم بینی
وەک فریشتەیەک
لە چاوەڕوانیمدا بوویت
لەوێ تۆم بینی و
هەر تۆش ئەبینم

ژنێک لەسەر نوکی چەقۆ
ڕێدەکات.. شەما□ □ بارەوانی

ئەگەر بینیتان
کۆترێک لەگمە چۆتەوە
و
با هۆزێک لەکاتی هەڵکردندا
گیانی دەرچووە
ئەوە خەونەکانی ژنێک ل□ بارچووە

ئەگەر بینیتان
ڕووبارێک
بە کزی هەنگاو دەنێت و
دڵی شەپۆلێک
لەکەناری نوکەندێکدا لەلێدان وەستاوە
ئەوە
خۆزگەکانی ژنێک خنکاوە

ئەگەر بینیتان
خۆر ب□ ق□□قیەوە
بەرەو سنوری ئاوابوون
دەڕوات
و
هەورێکی توڕە
قژی خۆی دەڕنێتەوە
ئەوە حەسرەتەکانی ژنێک
مۆمیا کراوە

ئەگەر
مەوسمی بەهارتان بینی
دەڕۆشتەوە سەر نەسلی کاڵبوونەوەو
وەرزی ژنبوون بە بێدەنگی سەری نایەوە
ئەوە
دیکتاتۆریەتی نێرسالاری جاڕ
دراوە

ئەگەر بینیتان
ئاواتەکانی ژنێک دزراوە
ئەوە
هەشتی مارس تەکفیرکراوەو
ژنبوون
بەدەرزنێک فەتوای کۆنەوە
گەمارۆد دراوە

ئەگەر بینیتان
بەرماڵی عارفێک دەهری
بووە
نزای زاهدێک شەهیدکراوە
ئەوە ژنێک دڵی ل□ ئاسمان شکاوە

ئەگەر بینیتان
ژنێک لەسەر نوکی چەقۆ ڕێدەکات
ئەوە دەروازەکانی ئازادی
بەدەم ژنەوە داخراوە

ئەگەر لەشوێنێک بینیتان
باسی گوناه دەکراو
حەشاماتێک حەرام لەوێ
وەستاوە

ئەوە
نووزەی ژنێک
به سێدارەی سمێڵێکەوە
هەڵواسراوە

ئەگەر بینیتان
تەرمی قیژەکانی ژنێک
لەخاچ دراوە
و
تابوتێکی لەناکاویان
بۆ خولیاکانی ژنێکیتر داناوە
ئەوە
جگەرەی پیاوێک بەئازارەکانی ژن
داگیرساوە

ئەگەر بینیتان
بۆنی مەرگ دێت
لەم ناوە

ئەوە
بە بیانووی شەڕەف
پاکیزەیی ژنێک
ئەتککراوە